

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

**Kontemplativní a aktivní rozměr křesťanské
existence v česky dostupných dílech autorů
J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma**

Bakalářská práce

Autor:	Jana Odvářková
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Hradec Králové

2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Odvárková**
Osobní číslo: **P11989**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Náboženská výchova**
Název tématu: **Kontemplativní a aktivní rozměr křesťanské existence v česky dostupných dílech autorů J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma**
Zadávající katedra: **Katedra kulturních a náboženských studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce analyzuje a srovnává různá pojetí vztahu kontemplativního a aktivního rozměru křesťanské existence v česky dostupných dílech autorů J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne _____

Jana Odvárková

Anotace

ODVÁRKOVÁ, Jana. *Kontemplativní a aktivní rozměr křesťanské existence v česky dostupných dílech J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 50 s. Bakalářská práce.

Práce analyzuje a srovnává různá pojetí vztahu kontemplativního a aktivního rozměru křesťanské existence v česky dostupných dílech autorů J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma.

Klíčová slova: kontemplace, modlitba, aktivní činnost, rovnováha

Annotation

ODVÁRKOVÁ, Jana. *Kontemplativní a aktivní rozměr křesťanské existence v česky dostupných dílech J. B. Chautarda, T. Mertona a otce Jeronýma*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 50 pp. Bachelor Degree Thesis.

The thesis analyzes and compares different view of the relationship contemplative and active dimension of Christian presence in Czech available works of authors J. B. Chautard, T. Merton and parson Jerome.

Keywords: contemplation, prayer, active activity, balance

Poděkování

Zejména děkuji Mgr. Janu Hojdovi, Th.D. za odborné vedení, rady, připomínky, vstřícnost, trpělivost a ochotu při zpracování této bakalářské práce.

Dále si dovoluji poděkovat sestrám Českomoravské provincie Římské unie řádu sv. Voršily za poskytnutí literatury.

Obsah

Seznam zkratk.....	10
Úvod	11
1. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI DOBY A ŽIVOT AUTORŮ.....	13
1.1. Jean Baptista Chautard.....	13
1.2. Otec Jeroným.....	14
1.3. Thomas Merton.....	15
2. TRAPISTÉ A JEJICH SPIRITUALITA.....	17
2.1. Život trapistického mnicha podle Thomase Mertona.....	19
3. POPIS ANALYZOVANÝCH DĚL.....	21
3.1. Tvorba Jeana Baptisty Chautara – Činnost a vnitřní život.....	21
3.2. Tvorba otce Jeronýma.....	22
a. Dopisy bratru Patrikovi.....	22
b. Možnosti a melodie	22
c. Protože navždy trvá dlouho.....	23
d. Umění naslouchat	23
3.3. Tvorba Thomase Mertona.....	23
a. Duchovní vedení a rozjímání.....	24
b. Jonášovo znamení.....	24
c. Kontemplativní modlitba.....	24
d. Monastický pokoj.....	25
e. Rozjímání v samotě.....	25

f. Sedmistupňová hora.....	25
g. Žádný člověk není ostrov.....	25
4. ANALÝZA TEXTŮ.....	26
4.1. Motivace křesťana pro práci v církvi.....	26
4.1.1. Jean Baptista Chautard – Kristus duší veškerého apoštolátu.....	26
4.1.2. Otec Jeroným – vztah s Bohem.....	28
4.1.3. Thomas Merton – čistá láska.....	29
4.2. Cíl, ke kterému by veškerá činnost měla směřovat.....	32
4.2.1. Jean Baptista Chautard – vztah s Kristem.....	32
4.2.2. Otec Jeroným – věčný život.....	33
4.2.3. Thomas Merton – Boží obraz	34
4.3. Podceňování modlitby na úkor práce a apoštolátu.....	35
4.3.1. Jean Baptista Chautard – život s Kristem.....	35
4.3.2. Otec Jeroným – život v rozjímání.....	37
4.3.3. Thomas Merton – zaměstnávání se Boží láskou.....	40
4.4. Úskalí kontemplativního života.....	41
4.4.1. Jean Baptista Chautard – obhajoba vnitřního života.....	41
4.4.2. Otec Jeroným – význam manuální práce.....	41
4.4.3. Thomas Merton – hledání Boha v práci a každodenním životě.....	42
4.5. Rovnováha mezi kontemplací a činností.....	45
4.5.1. Jean Baptista Chautard – Kristus jako motiv a cíl veškeré aktivity.....	45
4.5.2. Otec Jeroným – práce se stává modlitbou.....	46
4.5.3. Thomas Merton – hodnota Božího synovství.....	46

5. ZÁVĚR.....	48
Seznam literatury.....	49

Seznam použitých zkratek

atd. a tak dále

Mgr. akademický titul – magistr

nakl. nakladatelství

např. například

s. strana

srov. srovnej

stol. století

sv. svatý

Th.D. akademický titul – doktor teologie

tzv. takzvaně

vyd. vydání

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila aktivní a kontemplativní rozměr křesťanské existence v česky dostupných dílech vybraných trapistických autorů – Jeana Baptisty Chautarda (1858–1935), otce Jeronýma (1907–1985) a Thomase Mertona (1907–1968). V této práci se pokouším předložit analýzu textů zmíněných autorů, přičemž bych ráda srovnala jednotlivá pojetí některých zásadních otázek, které se týkají aktivního a zároveň kontemplativního rozměru křesťanského života.

Nejprve alespoň stručně představím trapistickou spiritualitu, vybrané autory a postupně také zmíním jejich díla, z nichž budu pro svoji práci čerpat, přičemž z česky vydaných děl vynechám knihu Thomase Mertona Vody Siloe, která pojednává o historii cisterciáckého řádu. Krátce se dotknu také historické souvislosti doby, v níž autoři žili a tvořili. Dále popíšu a porovnáám obsah jednotlivých textů a v následujících kapitolách, pak i různé pohledy zmíněných autorů na společná témata, při jejichž popisování autoři reagovali na problémy a potřeby doby, v níž žili (např. sekularizace, totalitní režimy, nebezpečí tendence redukovat život církve na charitativní činnost atd.). V samotné analýze se pokusím vyzdvihnout rozdíly či shodu mezi jednotlivými pohledy autorů na některá stěžejní témata. Ta byla pečlivě vybrána s ohledem na často se opakující problematiku v dílech vybraných autorů. Do spektra naší pozornosti se tak dostává tematika týkající se motivace člověka pro službu v církvi, její cíle a také potíže se zachováním rovnováhy mezi modlitbou a činností v životě křesťana. V závěru této bakalářské práce, se také krátce zmíním o tom, jak se jednotlivá témata, jimiž se zde zabývám, mohou týkat života křesťanů dnešní doby.

Pro zpracování své bakalářské práce jsem záměrně vybrala školu trapistů ve vztahu k rovnováze mezi kontemplací a činností. Cisterciáci přísné observance neboli trapisté, žijí podle Řehole sv. Benedikta, který kladl velký důraz právě na rovnováhu mezi modlitbou a činností – *Ora et labora*. Modlitba a práce, jsou považovány za prostředek, jak přemoci „nepřítele duše“. Sv. Benedikt zároveň vede své duchovní syny k tomu, aby dobře rozlišovali mezi horlivou činností špatnou, která vede do pekla a horlivou činností dobrou, která vede

k životu věčnému.¹ Přičemž je důležité naslouchat Bohu, jako dobrému Otci v modlitbě, aby byl jeho syn toto od sebe schopen správně rozlišit.²

Naše východisko a tudíž i referenční rámec analýzy tvoří přesvědčení, že je třeba, aby veškerá aktivita v životě kteréhokoliv křesťana, jenž byl povolán ke službě v církvi, v první řadě vycházela z naslouchání Bohu v modlitbě. Jedině taková činnost pak může přinést odpovídající plody.

¹ Srov. BENEDIKT Z NURSIE. In *Řehole sv. Benedikta: latinsky a česky*. V Praze: Čeští benediktini, 1993. Benediktinské sešity, článek 72, 1-2.

² Srov. BENEDIKT Z NURSIE. In *Řehole sv. Benedikta: latinsky a česky*. V Praze: Čeští benediktini, 1993. Benediktinské sešity, Prolog 1.

1. Historické souvislosti doby a život autorů

Pro hlubší pochopení analýzy textů zmíněných autorů se v této kapitole pokusím nastínit historické souvislosti doby, v níž žili a tvořili svá díla, ve kterých reagovali na tehdy aktuální problémy své doby. Jedná se o velmi složité období od druhé poloviny 19. stol. do zhruba druhé poloviny 20. stol., kdy se katolická církev setkávala s nejrůznějšími těžkostmi.

1.1. Jean Baptista Chautard

Tento autor žil a působil v době, kdy se Evropa potýkala s následky francouzské revoluce a následné sekularizace celé společnosti. Klérus byl pronásledován a tak bylo nutné uhájit také život kontemplativních řeholních řádů, jejichž existence se tehdejší společnosti jevila jako nadbytečná.³ Roku 1903 Chautard obhájil existenci cisterciáckého řádu před francouzským senátem a obnovil duchovní život nejen ve svém opatství, ale i v mnohých jiných klášterech svého řádu ve Francii, které tehdy spadaly pod jeho vedení nebo pod jeho kontrolu.⁴

Jean Baptista Chautard, vlastním jménem Gustav se narodil v březnu roku 1858 ve Francii. Vychodil obchodní školu v Marseille a v 19 letech vstoupil do kláštera v Aiguebelle. Byl vysvěcen na kněze a postupně se stal opatem v Chambarand, později r. 1899 v Sept-Fons, kde se také později setkal se svým duchovním synem – otcem Jeronýmem,⁵ jehož díla budu v této práci také analyzovat.

Chautarda formovalo učení sv. Benedikta a láska ke Kristu byla zároveň motivem k jeho následování, což je na první pohled patrné z jeho díla. Také vynikal dětskou láskou k Panně Marii. Toto vše zaujímal přední místo v jeho mnišském životě. Stál na pevné půdě církevní tradice, čerpal z ní a stavěl na ní svoji celou reformu, kterou chtěl obnovit vnitřní život, aby tak zúrodnil i apoštolskou činnost.⁶

Novou duchovní situaci vytvořil také velký otřes po první světové válce, která přinesla 10 milionů mrtvých. Poté začal v církvi náboženský proces, který měl velký dosah. Církev byla znovu objevena jako společenství. S tím šlo ruku v ruce liturgické hnutí a ekumenický dialog

³ Srov. FRANZEN, August, FRÖHLICH, Roland a SMÉKAL, Bedřich. In *Malé dějiny církve*. 3., dopl. a rozš. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, Studium; sv. 1. s. 257.

⁴ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. s. 7.

⁵ Srov. JERONÝM. *Otec Jeroným*, In *Mnich: částečný portrét*. Praha: Triáda, 2003, [3] složené l. obr. příl. s. 19.

⁶ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 6-7.

mezi konfesemi. Toto vše mělo za následek změnu představy o církvi, která byla nyní chápána jako mystické Kristovo tělo a jako společenství vyznání a spásy pod vedením papeže.⁷ V tomto období se také např. ve Francii směli řeholníci vrátit do svých domovů. Stát předal správu církevního majetku nově zřizovaným asociacím, které vznikaly pod správou diecézí. Nové kostely a katolické školy byly vystavěny nejen ve Francii, ale také např. v USA, kde se aktivní katolíci podíleli např. i na rozvoji vyššího školství.⁸

1.2. Otec Jeroným

Dalším autorem, na jehož život a dílo měly vliv zmiňované události, byl otec Jeroným – vlastním jménem Jean Keifer se narodil 17. července 1907 na ostrově Rhodu jako syn inženýra techniky a muzikantky z holandského Haagu. Rodina pocházela ze švýcarského Soleure. Po smrti matky, jež zemřela roku 1912 po porodu svého třetího dítěte, se Jean ještě jako malý chlapec, vrátil s otcem a sourozenci do Švýcarska do Lausanne ke své babičce, otcově matce.

Roku 1914 se otec znovu oženil. Druhá matka byla srdečná žena a sedmiletému Jeanovi se vedle ní poprvé vyjevuje otázka po velkém smyslu modlitby. K rozvoji Jeanova duchovního života velkou měrou přispívají i sourozenci jeho nové matky. Bratr, který byl knězem a sestra, jež žila jako řeholnice v cisterciáckém klášteře.

Jean vychodil školu v Lausanne, vystudoval gymnázium Saint-Michel ve Fribourgu a později mezinárodní zemědělskou školu v Grangeneuve, kde získal titul zemědělského inženýra. Ve svých jednatváceti letech vstoupil do trapistického kláštera v Sept-Fons ve střední Francii. Byl to doba, kdy byl tamějším opatem kláštera právě Jean Baptista Chautard, jehož osobnost na otce Jeronýma hluboce zapůsobila. Byl skutečně opatem „podobným otci, ke kterému mnich synovsky přilne“ – tak jak je psáno ve svaté Řeholi sv. Benedikta. O jejich vzájemném vztahu svědčí i to, že Dom Chautard záměrně odložil věčné sliby otce Jeronýma na výročí svých vlastních věčných slibů, tedy na 6. května 1934. O dva roky později byl bratr Jeroným vysvěcen na kněze. V tomto období začal tak otec Jeroným shromažďovat výpisky ze své vlastní četby, které mu pomáhaly v modlitbě a jež se později staly podkladem pro jeho vlastní texty.

⁷ Srov. FRANZEN, August, FRÖHLICH, Roland a SMÉKAL, Bedřich. In *Malé dějiny církve*. 3., dopl. a rozš. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, Studium; sv. 1. s. 276-277.

⁸ Srov. Tamtéž, s. 279-280.

Další výsadní postavení v životě otce Jeronýma sehraje také Dom Bolorgey, pomocný opat z Citeaux. Setkání s ním, i když navštívil klášter v Sept-Fons jen jednou, ovlivnilo celou komunitu. Otce Jeronýma však tato návštěva poznamenala více než ostatní spolubratry a později se tento muž stal také jeho duchovním učitelem.

V roce 1938 byl otcí Jeronýmovi svěřen úkol sekretáře kláštera, kterým zůstal po celý život a ve stejné době byl pověřen i výukou filozofie. Žádná z těchto náročných činností jej však neodvedla od manuální práce v klášterním sadu, kterou měl velmi rád.

V roce 1967 ho nemoc na čas připoutala na lůžko, ale už o dva roky později se vrátil ke všem svým zaměstnáním, a především k dlouhým hodinám modlitby v kostele před Nejsvětější svátostí. Otec Jeroným zemřel náhle 29. ledna 1985 na srdeční zástavu.⁹

Tento muž často psával listy mladým bratrům, které duchovně doprovázel, a ty se později staly podkladem například pro knihy *Protože navždy trvá dlouho* a *Dopisy bratru Patrikovi*, v nichž také otec Jeroným vzpomíná na prožité období druhé světové války. Právě v jedné z těchto knih se také krátce zmiňuje o svém současníkovi Thomasovi Mertonovi, jehož textů si sice velmi vážil, ale který však podle něho nikdy nebude mít úspěch jako mnich právě pro svoji bohatou literární činnost.¹⁰ Sám otec Jeroným naráží v některých svých spisech na úryvky z některých Mertonových děl a vypisuje si z jeho knih poznámky, které mu slouží jako podklad pro jeho vlastní modlitbu. Nesouhlasí však s Mertonovým pracovním vytížením, jež mu brání žít plnohodnotný mnišský život a věnovat se v dostatečné míře kontemplaci.

1.3. Thomas Merton

Thomas Merton, řeholním jménem Luis, se narodil 31.1. 1914 v Prades. Od roku 1945 žil v USA, kde studoval literaturu a tam také vstoupil do trapistického kláštera Gethsemani. Roku 1949 byl vysvěcen na kněze a dva roky na to se stal vedoucím mnichů–studentů, později vykonával službu novicmistra.

Byl uznávaným autorem duchovní literatury. Jeho autobiografická kniha *Sedmistupňová hora* (1948-1950), která líčí jeho vlastní životní osudy, se stala ve své době světovým bestsellerem a odstartovala tak jeho spisovatelskou kariéru. Napsal 67 knih a přibližně 300 článků, což je

⁹ Srov. JERONÝM. *Otec Jeroným*, In *Mnich: částečný portrét*. Praha: Triáda, 2003, [3] složené l. obr. příl. s. 11-26.

¹⁰ Srov. JERONÝM. In *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. Delfín; sv. 41. s. 48.

obdivudné vzhledem k náročnosti života trapistického mnicha. V jeho duchovní tvorbě je silně výrazná tomistická a cisterciácká tradice a bohaté znalosti soudobé literatury.

Od r. 1958 se Merton ve svém díle začal zabývat sociálními a politickými otázkami, např. americkými občanskými právy, zbrojením a válečnými problémy a dal tak důležité impulzy americkému mírovému hnutí. V roce 1962 byl však pro něho vydán římský zákaz zabývat se dalšími mírovými otázkami. Kromě toho dělaly jeho představeným velké starosti obavy z dialogu s jinými spirituálními tradicemi na dálném východě, a sice se zenovým buddhismem. V roce 1965 začal žít jako poustevník v klášteře Gelände.

V jeho knihách je znatelný růst pokoncilní obnovy, např. také rehabilitace poustevníků a jejich počáteční uznání. U mnoha čtenářů byl velmi oblíbený a korespondoval také s mnoha velkými osobnostmi té doby.¹¹ Jeho teologie zůstala v principu spíše tradiční a neobsahuje nic zcela originálního.

Mertonovy osobní duchovní zkušenosti obohatily jazyk spirituálního života, jenž má velký význam v moderním světě. V Evropě zůstávala jeho díla, relativně dlouho bez povšimnutí, zatímco v USA se trvale četla, a to nejen v katolické církvi. Thomas Merton zemřel v thajském Bankoku následkem úrazu elektrickým proudem 10. prosince 1968.¹²

Otec Jeroným a Thomas Merton prožili období II. vatikánského koncilu a dobu liturgické přeměny a ve svých dílech reagovali na podobné problémy své doby jako např. tehdejší papež Pavel VI., který v roce 1975 napsal svoji apoštolskou exhortaci *Evangelii nuntiandi* – „Hlásání evangelia“. Pavel VI. píše: „Nesmíme si zakrývat, že je mnoho křesťanů, kteří jsou sice šlechetní a citliví k dramatickým problémům, které v sobě zahrnuje otázka osvobození člověka, a kteří by chtěli, aby církev o toto osvobození co nejúčinněji usilovala, ale kteří jsou proto také vystaveni pokušení omezovat poslání církve na úkoly pouze pozemského a světského rázu: spásu, kterou má církev hlásat a jejíž je svatostí, by chtěli omezit jen na akce politické a sociální povahy, přičemž považují za přípustné přehlížet duchovní a náboženské cíle. Ale kdyby tak tomu skutečně bylo, pak by církev ztratila svůj základní význam.“¹³

¹¹ Srov. BUCHBERGER, Michael, ed. a KASPER, Walter, ed. In *Lexikon für Theologie und Kirche*. 3., völlig neubearb. Aufl. Freiburg: Herder, 1993-2001. 11 sv. s. 19.

¹² Srov. Tamtéž, s. 193-195.

¹³ KATOLICKÁ CÍRKEV. Papež. *Evangelii nuntiandi* = *Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975*. 2., opr. vyd. Praha: Zvon, 1996. Čl. 32.

2. Trapisté a jejich spiritualita

Cisterciácký řád, z něhož se v průběhu jeho existence vydělila větev mnichů, kteří se začali označovat jako Řád cisterciáků přísné observance – neboli trapisté, jimiž se v této bakalářské práci zabývám, byl založený svatým Robertem z Molesmes v Citeaux roku 1098 jako ratolest středověkého monasticismu. Expanze cisterciáckého řádu byla tak veliká, že roku 1153 bylo již 343 klášterů přísné observance nejen v Evropě, ale i na Balkáně a ve Svaté zemi. Podle nařízení vydaného roku 1114 Štěpánem Hardingem v jeho *Carta caritatis*, se cisterciáci odpojili od centralizovaného clunyjského systému a zavedli jako řídící orgán generální kapitulu. V průběhu dějin dokázali přizpůsobit své mnišství potřebám doby, a díky tomu cisterciácký řád prosperuje až dodnes.

Trapisté vznikli z radikální asketické větve přísné cisterciácké observance. Když Armand-Jean Le Bauthillier de Rancé v roce 1664 konvertoval, a později se stal opatem v klášteře La Trappe v Normandii, nařídil svému klášteru návrat k původním řádovým ideálům. Svým mnichům uložil za povinnost naprosté mlčení, těžkou tělesnou práci a přísnou askezi. Rancé u mnichů nesouhlasil ani s vědeckým bádáním a studiem, jelikož by podle něj tak byla narušována mnišská pokora.

Během revoluce v roce 1791, se mniši usadili v bývalé kartouze La Valsainte ve Švýcarsku, kde žili ještě přísnějším asketickým životem než doposud. Po znovuosídlení opatství La Trappe, vznikaly různé větve trapistů, které byly roku 1892 sjednoceny jako „*Řád cisterciáků přísné observance*“, nazývaní též podle místa svého vzniku – *trapisté*.

I když žili trapisté velmi extrémním způsobem života, zakládali dceřinné kláštery nejen v západní Evropě, ale i v Severní Americe, Asii, Africe a Latinské Americe. Po druhém vatikánském koncilu došlo ke zmírnění jejich tvrdé askeze. Stále však platil předpis mlčení a omezení stravy.¹⁴

Co se týče koncepce mnišského života, tak se cisterciáci v obecné zásadě nelišili od benediktinů. Pokusili se jen obnovit původní observanci v její prostotě a přísnosti, značně zredukovali liturgické přírůstky, omezili činnost ve skriptoriu a vrátili se k těžké manuální práci. Tak vznikl zásadní rozdíl mezi „bílými“ mnichy z Citeaux a „černými“ mnichy z Cluny. Odlišnost mezi nimi také vznikla ze dvou různých konstitucí, které jsou založené na

¹⁴ Srov. KRÜGER, Kristina a TOMAN, Rolf, ed. In *Řády a kláštery: 2000 let křesťanského umění a kultury*. V Praze: Slovart, 2008. s. 304.

stejně Řeholi svatého Benedikta a v tom, že cisterciáci vyhledávali spíše poustevnický život jako komunita mnichů zcela oddělená od světa. Od počátku svého vzniku měli sklon vše podřizovat asketickým a kontemplativním prvkům mnišství, zatímco benediktini spíše stavěli na první místo liturgii a *leccio divina*.

Cisterciáci si proto pro stavbu klášterů záměrně vyhledávali vzdálená a opuštěná místa a zachovávali přísnou klauzuru. Pro zachování kontemplativního usebrání se vzdali všech možných forem apoštolátu, včetně kněžské služby, zachovávali trvalé mlčení a vyhýbali se hromadění majetku.

V souvislosti s životem mnichů z Citeaux se jevil důraz na eschatologii, což lze postřehnout i v dílech našich vybraných autorů např. u otce Jeronýma, který poukazuje na věčný život, jako jedinou skutečnou hodnotu o níž je třeba usilovat.¹⁵ Bratrskou lásku, která by měla být křesťanům vlastní, uplatňovali bratři ve vztazích uvnitř komunity. Mniši považovali sami sebe za poutníky na cestě do nebe a pro svoji připravenost na setkání s Kristem se zbavovali všech svých pozemských zájmů a závislostí, přičemž si paradoxně dokázali uchovat i jemný smysl pro hluboké vnímání stvořených věcí a lidské potřeby.

Stali se neobyčejně schopnými zemědělci a prosluli např. výrobou domácích produktů, jako byl chléb a sýr. Jejich skromnost, možná by se dalo hovořit až o strohosti, vedla k tomu, že v liturgickém umění odstranili ozdobný styl mnoha opatských kostelů a vrátili se k čistým, přirozeným liniím.

Manuální práce a chudoba byla pro mnišský život cisterciáků stejně důležitá jako liturgická modlitba a *leccio divina*. Nerovnováha mezi modlitbou a prací tímto ale nastala, když vznikli laičtí bratři tzv. *konvrši*. Hlubokým dojmem, který cisterciáčtí mniši zanechávají, bude vždy plný prostoty charakterizované uvážlivostí. Jejich cílem není nic jiného, než žít řeholi svatého Benedikta a věnovat se plně životu modlitby a manuální práce.¹⁶

Velmi významným cisterciákem v dějinách řádu byl **sv. Bernard z Clavarioux**, který působil tak přitažlivě na nová povolání k cisterciáckému způsobu života, že byl proto nazýván „druhým zakladatelem cisterciáků“. Narodil se v Burgunsku asi kolem roku 1090. O dvaadvacet let později vstoupil společně s několika svými přáteli a strýcem do kláštera v Citeaux. Byl velmi plodným spisovatelem, napsal např. *Apologii*, která měla za úkol obranu

¹⁵ OTEC JERONÝM, *Protože navždy trvá dlouho*. KN Kostelní Vydří 1993. s. 124.

¹⁶ Srov. AUMANN, Jordan. In *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. s. 93-94.

cisterciácké reformy, usiloval o reformu diecézního kléru a laiků, kritizoval bludy tehdejší doby a přispěl dokonce k ukončení papežského schismatu. Jeho životopis byl sepsán již za jeho života Vilémem ze St. Thiery a Arnoldem Bonneval pod názvem *Vita prima*, jíž dokončil Geoffrey z Auxerre. Svatý Bernard byl kanonizován roku 1174 a v roce 1830 byl prohlášen za učitele církve.¹⁷

V naší zemi žijí bratři trapisté v Opatství v Novém Dvoře, jež bylo založeno mateřským klášteřem Notre-Dame ze Sept-Fons v roce 2002.

2.1. Život trapistického mnicha podle Thomase Mertona

Abychom si nastínili, jak vypadá život trapistického mnicha, můžeme zde nechat promluvit Thomase Mertona, který toto podrobněji popisuje v knize *Jonášovo znamení*: „Průměrný trapistický klášter je tichý, umístěný většinou stranou všech cest někde ve Francii, obsazený komunitou sedmnácti až osmnácti mužů, kteří vedou mlčenlivý energický život soustředěný na Boha. Je to život modlitby a pokání, liturgie, studia a manuální práce. U mnichů se nepředpokládá působení v podobě vnějších bohoslužebných úřadů, kázání, učení a podobně. Jediná učitelská činnost uskutečňovaná mnichy je omezená na hodiny teologie a filozofie v dosahu kláštera samotného – hodiny dávané mladým mnichům nebo scholastikům, připravujícím se na kněžství. [...] Život je fyzicky náročný, ale zadostiučiněním za tyto těžkosti je vnitřní mír. [...] Život je obvykle tichý. Zde se nemluví. Mniši hovoří se svými nadřízenými a duchovními vůdci, jen je-li to nezbytné. V průměrném trapistickém klášteři je trapistické mlčení veskrze pronikající věcí, jež se vsákla do každého člověka, který zde žije. [...] Práce na poli je pro mnichy oporou a zcela přirozenou věcí je, že mniši pracují venku pět nebo šest hodin denně. Když nepracují nebo se nemodlí v chóru, věnují svůj čas čtení, meditacím nebo kontemplativní modlitbě. Předpokládá se, že celý den bude prodlouženou modlitbou, při které mniši zůstávají spojeni s Bohem v každé své činnosti.“¹⁸

Dále Merton ve své knize *Jonášovo znamení* popisuje také formaci u cisterciáků přísné observance. „Když vstoupíte do trapistického kláštera, strávíte nějaký čas jako postulant. Potom se stanete novicem na dva roky, během nichž se máte naučit základům trapistického života a rozhodnout se, zda budete či nebudete náležet ke klášteru. Potom skládáte časné sliby

¹⁷ Srov. AUMANN, Jordan. In *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. s. 95-96.

¹⁸ MERTON, Thomas. *Jonášovo znamení*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. s. 9-10.

na tři roky. To vám pomůže prodloužit vaši zkušební lhůtu. Jestliže po těchto pěti letech zkušební doby chcete odejít, máte svobodu tak učinit. Jestliže zůstanete, skládáte slavné věčné sliby. Těmito sliby zasvětíte celý svůj život službě Bohu v klášteře. Potom musíte zapomenout na návrat zpět do světa.“ Trapisté pak skládají slib stability v jedné mnišské komunitě, slib poslušnosti a obrácení mravů, do nějž je pak zahrnutý i slib čistoty a chudoby.¹⁹

¹⁹ THOMAS MERTON. *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 18.

3. Popis analyzovaných děl

V této kapitole stručně popíšu jednotlivé knihy vybraných autorů, ze kterých jsem čerpala pro zpracování této bakalářské práce, což má za cíl hlubší pochopení samotné analýzy jejich textů.

3.1. Tvorba Jeana Baptisty Chautarda

Prvním a velmi důležitým autorem je Jean Baptista Chautard. Jeho neznámější kniha, která byla poprvé vydána ve francouzštině s názvem *Duše veškerého apoštolátu*, vyšla v českém jazyce v roce 1980 také pod titulem **Činnost vnitřní život**. Z jejího vydání budu čerpat při zpracovávání této bakalářské práce. První název tohoto titulu by mohl působit dojmem, že pojednává pouze o duchovním životě. Aby se tomuto zdání předešlo, byl právě titul českého překladu nazván *Činnost a vnitřní život*. Tak již při prvním pohledu informuje čtenáře o nutném spojení činnosti a vnitřního života a dává tak čtenáři nejen podněty k zamyšlení, ale i pokyny k jejich uplatňování na vlastní cestě k Bohu.²⁰

Autor předmluvy k tomuto vydání, P. Robert Kunert, hovoří o tom, „že ji nelze poznávat pouhým čtením, ale je nutno o textech zde zmíněných v přítomnosti Božího slova meditovat.“²¹ Pravdy, které jsou v tomto díle popsány, mají vniknout do života tím, že je nutno je přečíst a promeditovat, a poté dané poznatky uskutečňovat v životě. Kniha je určena těm, kdo pracují nebo by chtěli pracovat pro Boží království, především pak kněžím a řeholníkům, jelikož právě oni „se horlivou a nadšenou činností vydávají v nebezpečí, že nebudou především dušemi vnitřními.“²² Bůh podle Chautarda chce, aby duši veškeré činnosti byl Ježíš. Tento autor je zaměřený silně christocentricky, což je v konkrétně v tomto jeho díle na první pohled patrné. Velmi často v knize odkazuje na Krista, jako na jediný pramen, ze kterého lze čerpat pro veškerou aktivitu v životě člověka.

²⁰ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 6.

²¹ Tamtéž, s. 5.

²² Tamtéž, s. 23.

3.2. Tvorba otce Jeronýma

Společným jmenovatelem děl otce Jeronýma je zejména bratrská láska mezi lidmi a důraz na modlitbu jako dar Boha člověku, pro něž jsou chvíle spojení se Stvořitelem opravdovým štěstím a jakousi předchutí toho, co nás jednou čeká ve věčném životě.

a. Dopisy bratru Patrikovi

Dopisy, jež jsou uveřejněny v této knize, byly adresovány v letech 1971-1984 bratru Patrikovi, nynějšímu opatovi kláštera Sepf-Fons a jsou svědectvím o silném lidském vztahu. Vykrešlují vznešený ideál života s Bohem a podávají obraz o životě otce Jeronýma. Rovněž pak vypovídají o jeho věrnosti v mnišském povolání, o příkladné vytrvalosti v modlitbě a o schopnosti citlivě vést k této věrnosti a vytrvalosti ostatní. Z jednotlivých dopisů je zřejmé opravdu hluboké přátelství, které otec Jeroným k bratru Patrikovi, jemuž byl duchovním otcem, choval.

V jednom z dopisů svému duchovnímu synovi také hovoří o řeholních slibech, které jsou podle otce Jeronýma pro trapisty jakýmsi druhem „zemědělské smlouvy.“ Po jejím uzavření má mnich možnost obdělávat „pole Páně.“²³ Dále v jednom z listů vyzdvihuje také hodnotu kněžství omezeného jen na sloužení mše svaté, kdy kněz může všechny lidi a situace přednášet Bohu, což je jistou výhodou, jelikož není zatěžován jinými povinnostmi, jež jsou pro ostatní kněze nutnou součástí jejich povolání.

b. Možnosti a melodie

Je to dílo, které patří k nejzralejším, ale také nejnáročnějším textům otce Jeronýma. Když v roce 1969 psal *Možnosti a melodie*, bylo mu přes šedesát let. Trpěl rakovinovým nádorem a mnozí si mysleli, že zemře. Tato kniha jsou školou kontemplativního života, průvodcem na cestě k důvěrnému přátelství s Bohem a jako taková je určena především řeholníkům.

²³ Srov. JERONÝM. In *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. Delfín; sv. 41. s. 69.

c. Protože navždy trvá dlouho

V této knize se můžeme seznámit s myšlenkami a výroky otce Jeronýma, které byly psány v dopisech jeho duchovnímu synovi bratru Mikulášovi, k němuž otec Jeroným choval hluboké přátelství, což je z jejich vzájemné korespondence na první pohled patrné. Zde opět stejně jako v knize Dopisy bratru Patrikovi, můžeme zaznamenat důraz na bratrskou lásku, která byla pro otce Jeronýma velmi důležitá.

d. Umění naslouchat

Kniha Umění naslouchat je jakýmsi volným pokračováním knihy Protože navždy trvá dlouho. V tomto titulu lze nalézt návody k modlitbě, zejména pak k rozjímavé modlitbě a k *Leccio Divina*. Otec Jeroným zde také popisuje dílo Tomáše Akvinského a hovoří o tom, co vyžaduje být pravým učitelem duchovního života i o tom, co znamená být pravým učedníkem. Podle autora, se jedná právě o umění naslouchat. V tomto díle Jeroným také popisuje své učitele, který na něho měli veliký vliv např. doma Chautarda, jenž byl opatem v Sept-Fons v době, kdy otec Jeroným vstupoval do kláštera Notre-Dame, a doma Bolorgeye opata z Citeaux, kteří jako učitelé hovoří zejména o *Leccio Divina* a přidává komentář k řeholi sv. Benedikta. Otec Jeroným se zde také zabývá ožehavými otázkami dnešní doby např. umělým oplodněním, právem žen na to, aby vychovaly dítě samy, rozbitými rodinami, vztahy rodičů k dětem a celkově důležitostí rodinných vztahů.

V druhé části knihy, jež je věnovaná otci Patrikovi, zdůrazňuje autor jako velmi důležité téma osobu sv. Benedikta, benediktinskou spiritualitu a jejich řeholi. V závěru díla se otec Jeroným věnuje historii řádu.

3.3. Tvorba Thomase Mertona

V dílech Thomase Mertona lze najít velmi různorodé texty. Jedná se např. o jeho vlastní autobiografii (Sedmistupňová hora) nebo o zápisky ze života v klášteře (Jonášovo znamení). V jiných dílech se například věnuje tématu modlitby či duchovního vedení a v knize Vody Siloe popisuje dějiny cisterciáckého řádů, zejména pak zakládání nových fundací na americkém kontinentu. Z autorových děl je patrné, že autor byl člověkem, který měl obrovský

rozhled a jeho jemný humor, kterým jsou prochnuté některé texty, činí četbu jeho knih velice atraktivní.

a. Duchovní vedení a rozjímání

V této knížce představuje Merton své myšlenky o duchovním vedení a rozjímání. První část knihy je určena těm, kteří hledají nebo již mají duchovního vůdce jako důvěrného přítele, jenž v ovzduší vzájemného porozumění povzbudí a posílí úsilí věřícího člověka a pomůže mu v jeho životě rozlišit ten správný směr, jímž se má ubírat.

Druhá část knihy je sestavena z poznámek o rozjímání. Nosnou myšlenkou těchto úvah je skutečnost, že rozjímání je něco, čemu se lze naučit pouze tak, že ho budeme praktikovat. Několik správných autorových připomínek může být pro duchovní život čtenáře velkou pomocí.

b. Jonášovo znamení

O životě v trapistickém klášteře se u Thomase Mertona nejvíce můžeme dočíst právě v této knize, která je jakýmsi deníkem, jenž obsahuje jeho osobní zápisky a také pojednává o jednotlivostech a detailech klášterního života. Sám autor již v prologu knihy uvádí, že kniha není určena pro ty, kteří se životem v klášteře ještě nebyli obeznámeni a nevědí tedy, co lze od takového života očekávat. Merton popisuje jednotlivé události svého života v klášteře Gethsemani.²⁴ Ve svém díle představuje trapisty, jako mnichy, jež žijí v hlubokém přátelství s Bohem a jejich modlitby jsou vykonávány zástupně za druhé lidi.

c. Kontemplativní modlitba

V této knize Thomas Merton pojednává zejména o formách modlitby, které jsou kontemplativním mnichům vlastní. Vyzdvihuje zde také to, co je podstatou služby takového mnicha ostatním, a sice přinášení skrytých obětí a modlitba za svět.

²⁴ Srov. THOMAS MERTON. In *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 9.

d. Monastický pokoj

V tomto titulu hovoří Thomas Merton hned na počátku o pokoji, který se dnešní lidé žijící v oddělení od Boha snaží marně dosáhnout. Kritizuje konzumní styl života a zdůrazňuje, že pravá svoboda je věcí ducha.

Mnich a kněz je též tvůrcem pokoje v této společnosti právě proto, že na této zemi zastupuje Krista. Kontemplativní klášter je malou církví a monastická církev poskytuje svědectví ušlechtilého povznesení se nad ostatní svět, kde prvotní motivací musí být pokora.

e. Rozjímání v samotě

Texty této knížky jsou jakýmsi zamyšlením nad rozjímavým životem, nad samotou člověka před Bohem, nad rozhovorem člověka s Bohem v samotě a nad vzájemnými vztahy našich osobních samot podle mínění autora. Merton zde také vykresluje mnišský ideál podle Řehole sv. Benedikta.

f. Sedmistupňová hora je nejznámějším dílem Thomase Mertona. Jedná se o jeho autobiografii, která se ve své době stala světovým bestsellerem a odstartovala Mertonovu literární kariéru. Autor zde velice poutavým způsobem popisuje svůj život od narození až po vstup do trapistického kláštera Gethsemani, svoji konverzi a rozlišování povolání i počátky života v klášteře a některé těžkosti s ním spojené.

g. Žádný člověk není ostrov

Kniha navazuje na Mertonovu předešlou práci *Semena kontemplace*, která je bohužel v českém jazyce nedostupná. Nepokračuje však tam, kde *Semena kontemplace* skončila, ale vrací se a probírá něco ze základů této knihy. Titul *Žádný člověk není ostrov* má být jednodušší, základnější a podrobnější. Pojednává o některých základních pravdách, na nichž duchovní život závisí. Je věnována studentům kněžství v klášteře Gethsemani, kteří v ní snad poznají některé podněty, jichž se jim dostalo při duchovním vedení.

4. Analýza textů

Úvod

V tomto oddíle své bakalářské práce se budu věnovat již samotné analýze textů vybraných trapistických autorů. Názvy a obsahy těchto kapitol byly pečlivě vybrány s ohledem na opakující se tematiku v jejich dílech.

V následujících kapitolách analýzy se budu zabývat, jak jsem zmínila již v úvodu, nejprve motivací pro službu v církvi v životě křesťana, cílem, k němuž by měla veškerá modlitba i činnost směřovat a také problémy spojené s rovnováhou mezi kontemplací a činností tak, jak o tom ve svých dílech píší vybraní autoři.

4.1. Motivace křesťana pro práci v církvi

V první kapitole analýzy bych se chtěla zabývat otázkou motivace pro práci v církevním společenství a poukázat na motivy, které často člověka k práci v církvi vedou. Chtěla bych zde připomenout, že jedinou skutečnou motivací pro tuto činnost, by měla být láska k lidem a k trojičnímu Bohu, tak jak to ve svých dílech popisují i vybraní trapističtí autoři.

S pomocí textů jednotlivých autorů se pokusím připomenout to, že středem veškeré naší činnosti by měl být Bůh a vztah k němu. Z této skutečnosti by pak měly vycházet všechny ostatní vztahy a veškerá aktivní činnost. Na toto bych pak ráda navázala další kapitolou, a uvedla v ní vztah k Bohu, spásu a dobro duší jako jediný a skutečný cíl, ke kterému by měla veškerá naše modlitba i činnost směřovat.

4.1.1. Jean Baptista Chautard – Kristus duší veškerého apoštolátu

Jak jsem zmínila již v kapitole, která se zabývá historickými souvislostmi doby a životopisy autorů, je právě Chautard zaměřený oproti ostatním dvěma autorům silně christocentricky. Ve své knize Duše veškerého apoštolátu, jenž je jako jediná z jeho díla dostupná v českém jazyce, stále zdůrazňuje to, že je třeba, aby duší veškeré činnosti v životě křesťana byla osoba Ježíše Krista a vztah k němu. Člověk apoštolsky činný musí mít stále na paměti, že je jen neužitečným služebníkem a nemůže tedy očekávat úspěch apoštolátu či nějaké jiné vnější

činnosti jen na základě svých vloh a talentů. Pokud člověk nejedná ve svém životě tak, jako by principem jeho činnosti byl Ježíš, nazývá to autor podle kardinála Mermilloda *bludařstvím činného života*. Chautard tvrdí, že by se tímto jednáním popírala značná část nauky o milosti.²⁵

Dále také naráží na problém motivace pro práci v apoštolátu, když píše, že pokud pochází motivy naší činnosti z pyšné domýšlivosti nebo důvěry ve své vlastní vlohy a honbou za uznáním, Bůh sám úsilí takového apoštola zavrhne.²⁶ Poukazuje na to, že pokud není čistý motiv pro práci v církvi, Bůh často sám raději dílo zničí, než aby překáželo duši jím zaujaté v rozvoji lásky.²⁷

Chautard upozorňuje, a často se k tomu ve své knize vrací, jak velmi je podceňován a znevažován život s Kristem, život modlitby a život ze svátostí. Dokonce zmiňuje i to, že mnozí apoštolsky činní kněží či řeholníci bývají terčem výsměchu, když na nějaký čas zanechají své práce a uchýlí se do klášterní samoty, aby načerpali novou posilu a osvědčili svoji horlivost před svatostánkem.²⁸ Varuje velmi důrazně před tím, jak často bývá vnitřní život opomíjen a kněží či řeholníci, jež se věnují modlitbě, jsou kritizováni jako lenoši a snílci.²⁹

Zde pro ilustraci uvedu jednu citaci z jeho knihy: „Na vnitřní život hledí jen jako na památku ze středověku. Slyšíme-li takové pracovníky mluvit o jejich činnosti, řekli bychom, že Všemohoucí, jemuž bylo hračkou stvořit svět a před nímž vesmír je prach a nicota, se nemůže obejít bez jejich spolupráce.“³⁰

Jako veliký problém autor vidí, jak někteří apoštolsky činní lidé si v mnoha případech odvozují svoji vlastní lidskou hodnotu pomocí množství vnější činnosti, kterou jsou schopni vykonat. Zde zdůrazňuje, že Ježíš musí být oporou člověka a ten mu pak bude útočištěm, silou, lékařem, radostí a láskou, zkrátka jeho životem, a tak člověk získá všechny potřebné

²⁵ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 26.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 35.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 52.

²⁸ Srov. Tamtéž, s. 39.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 39.

³⁰ Tamtéž, s. 38.

ctnosti.³¹ Autor považuje Boží synovství za jedinou skutečnost, z níž se může skutečně odvíjet vnitřní hodnota člověka.

Chautard dále mluví o tom, jak je nebezpečné, aby naší motivací byla jen spása duší ostatních lidí, jelikož hlavním úkolem člověka je, aby sám došel ke spáse: „Připouštíme to, ale upozorňujeme, že klamem ještě nebezpečnějším by bylo, věnovat se jenom záchraně duší, a zapomínat na sebe. Bůh chce, abychom bližního milovali jako sebe, ne však více nežli sebe, tj. nikdy na škodu své duše. Proto více péče musíme věnovat své vlastní duši než duši bližního, neboť naše horlivost musí být řízena láskou a „Prima sibi caritas.“³²

Autor ve svém díle stále znovu a znovu poukazuje na to, že životem a duší veškeré činnosti křesťana, aby byla skutečně plodná, musí být Kristus a vyzdvihuje potřebu života modlitby pro apoštolské pracovníky. V knize také často poukazuje na nebezpečí nesprávných motivů pro činnost v církvi a hovoří o tom, že jediným skutečným a autentickým motivem je láska ke Kristu a spása duše.

4.1.2. Otec Jeroným – vztah s Bohem

Otec Jeroným, stejně jako jeho někdejší duchovní otec Dom Chautard, zmiňuje ve svém díle jako hlavní cíl veškeré lidské činnosti, a to zejména činnosti trapistického mnicha, vztah s Bohem a hlubokou kontemplativní lásku k němu. Ta podle otce Jeronýma zahrnuje to, aby při všem co mnich koná nebo co myslí pro druhé, byla tato skutečnost vždy na prvním místě.³³

Rozdíl, jenž je v jeho knihách velmi patrný, oproti dílu Chautarda spočívá v tom, že otec Jeroným nemluví obecně o apoštolských pracovnících, ale zaměřuje se výhradně na rovnováhu mezi modlitbou a činností v mnišském životě. To ovšem neznamená, že i laici se nemohou nechat obohatit a v životě modlitby inspirovat texty otce Jeronýma. Naopak jedná se o velmi hodnotná díla, jejichž četba dokáže nadchnout a roznítit lásku k modlitbě a touhu po spojení s Bohem, stejně tak jako utřídit si v duchovním životě některé hodnoty a odstranit z něj to nadbytečné.

³¹ Srov. Tamtéž, s 29.

³² Tamtéž, s. 50.

³³ Srov. OTEC JERONÝM, In *Protože navždy trvá dlouho*. KN Kostelní Vydří 1993. s. 142.

Trapistický mnich musí, dle autora, všechno své úsilí zaměřit k podstatnému – právě k mnišskému životu. Jeho úkolem je věnovat se práci a vnější činnosti, pokud je to nutné, ale považuje to za ztrátu času, jde-li tak jen o pouhou zábavu či rozmar.³⁴ Činnost se ve chvíli, kdy mnich svou víru vyjádří nějakou prací, proměňuje v lidský dar Bohu.³⁵

Otec Jeroným nadále zdůrazňuje důležitost vztahu s Bohem: „K čemu je potom dobré brát si na svá bedra práci, byť by byla ku prospěchu tomu, po jehož přátelství toužíme, jen nás od přítele vzdaluje? Žádný čin, žádná oběť vykonaná pro milovaného, ovšem daleko od něho, nevyváží tu prostou milující přítomnost. Činy a oběti zajisté mohou hrdinovi vynést lásku, ovšem pouze proto, že jsou spjaty s projevy důvěrnosti, které předcházely nebo které budou následovat.“³⁶

Také se zmiňuje o tom, že veškerá činnost, která je vykonána s nadpřirozeným úmyslem, má v důsledku toho i nadpřirozený dosah.³⁷ Skutečnou motivací a skutečným cílem trapistického mnicha by podle něho mělo být, stát se mužem kontemplace, žít tak hluboký přátelský vztah s Bohem a být oddělen od výsledků své práce, protože ta je jen dalším prostředkem, jak se k Bohu ještě více přiblížit.³⁸

Z celého díla otce Jeronýma takřka dýchá jeho vlastní hluboká láska k Bohu a touha po spojení s ním. Vztah s Bohem u něho opravdu stojí nade vším ostatním. Tento jediný hluboký vztah může otce Jeronýma – stejně jako kohokoliv jiného, učinit šťastným.

4.1.3. Thomas Merton – čistá láska

Thomas Merton ve svých dílech, o nichž bude v této práci zmínka, postupně navazuje na předcházející dva autory.³⁹ V knize Rozjímání v samotě cituje úryvek z Janova evangelia: „Syn nemůže sám od sebe dělat nic, leč jen to, co vidí dělat Otce: neboť cokoliv dělá On, dělá

³⁴ Srov. JERONÝM. In *Možnosti a melodie*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Triáda, 2010. Delfín; sv. 99. s. 87.

³⁵ JERONÝM. *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. Delfín; sv. 41. s. 62.

³⁶ OTEC JERONÝM, *Protože navždy trvá dlouho*. KN Kostelní Vydří 1993. s. 148-149.

³⁷ OTEC JERONÝM, *Protože navždy trvá dlouho*. KN Kostelní Vydří 1993. s. 102.

³⁸ Srov. JERONÝM a MIKULÁŠ, ed. *Umění naslouchat*. V Karmelitánském nakl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. s. 84.

³⁹ CHAUTARD, Jean-Baptiste. *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 29.

podobně i Syn. Otec totiž Syna miluje a ukazuje mu všechno, co On dělá.⁴⁰ Podle něj je tedy důležité zůstat v Bohu, v Boží lásce a usilovně hledat své místo v životě a v církvi nasloucháním Bohu v modlitbě.

Autor reaguje na nebezpečí nesprávné motivace pro činnost v církvi poukázáním na to, že mnohé naše oblíbené plány pro slávu Boží nemusí být často nic jiného než zakuklené a nespořádané vášně.⁴¹ Člověk musí především dbát na svůj vlastní vztah s Bohem a na své posvěcení a teprve potom hledat, co od něho Bůh očekává v životě vnějším.

Dobře vynaložené úsilí se pozná podle znamení Boží vůle a jeho milosti. Když člověk prostě poslouchá Boha, i při malém úsilí dosáhne velkých výsledků. Sebevětší úsilí však nemůže přinést dobrý výsledek, není-li v souladu s Boží vůlí. Jestliže člověk pokračuje v odporování Bohu navzdory stále jasnějším znamením jeho vedení, značí to, že se nalézá ve velkém duchovním nebezpečí a často právě tuto skutečnost ten, koho se toto týká, není schopen vidět. Z tohoto důvodu také Merton stále znovu ve svých knihách zdůrazňuje důležitost duchovního vedení.⁴²

Dalším velkým nebezpečím pro duchovní život je spoléhání se výhradně na svoji inteligenci, sílu a rozvahu, protože právě to jsou prostředky, které člověk od Boha dostal právě proto, aby našel cestu k němu. Upínání se k viditelným věcem znamená pro Thomase Mertona žít v beznaději.⁴³

Podle autora může pouze čistá láska z naší duše dokonale odstranit představy stvořených věcí. Ta by měla být skutečným pravým motivem pro službu v církvi.⁴⁴ Budeme-li Boha klást na první místo v našem životě, budou nám výsledky naší práce připadat méně podstatné. Merton píše o tom, že práce jako taková by měla být modlitbou, a proto by se nás její výsledky neměly týkat.⁴⁵ V dalším ze svých děl Merton uvádí: „Dávej pozor, aby ses navzdory sobě nenakazil radostí ze své vlastní práce!“⁴⁶ Tato skutečnost by člověka mohla lehce odvést od jeho cíle, totiž právě od spojení s Bohem.

⁴⁰ Srov. MERTON, Thomas. In *Rozjímání v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26. s. 103

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 109.

⁴² Srov. MERTON, Thomas. In *Kontemplativní modlitba*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1993. s. 30.

⁴³ MERTON, Thomas. *Žádný člověk není ostrov*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 1995. s. 24

⁴⁴ Srov. MERTON, Thomas. In *Rozjímání v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26. s. 107.

⁴⁵ Srov. THOMAS MERTON. In *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 21.

⁴⁶ Tamtéž, s. 111.

Dále také autor hovoří o tom, že mnich je mnichem ne proto, co dělá, ale proto že existuje a snaží se být dokonalým, aby se co nejvíce přiblížil dokonalosti nebeského Otce. Od tohoto úsilí o dokonalost by se měla odvíjet veškerá jeho práce. Je důležité snažit se jednat jako On a milovat všechny lidi tak, jak je miluje On. Právě podle plodů této práce pak lidé poznají toto synovství.⁴⁷

O čistotě úmyslů Thomas Merton ve svých dílech píše zejména v kontextu toho, že naše štěstí spočívá v konání Boží vůle. Jedná se o jakési sjednocení vůle Boha s naší vůlí, je to hluboké mysterium, jež nás činí šťastné v Bohu. Každodenní život nemá být ničím jiným než pohroužením se do tohoto mystéria, které by zároveň nemělo vést k podceňování jeho svatosti. V Boží vůli máme přebývat jako ve svatyni.⁴⁸

Podle tohoto autora je lépe konat Boží vůli v slabé, ale uvážené spolupráci, než ji konat neuvědoměle, neochotně a navzdory sobě. Je důležité nehledat jinou odměnu než Boha samotného. I jinou odměnu však lze získat, ale nepřinese to člověku opravdové štěstí. Tajemstvím čistého úmyslu je, zřít se svého vlastního prospěchu. Naše úmysly jsou čisté, pokud ztotožňujeme svůj prospěch s Boží slávou a vidíme, že naše štěstí spočívá v konání Jeho vůle. Jen ta je totiž vždy správná a dobrá.

K tomu, abychom očistili své myšlenky, není podle Mertona úplně nutné vzdávat se hledání svého vlastního dobra, ale je třeba jej hledat prostě jen tam, kde jej lze skutečně nalézt. To znamená v dobru, které je mimo nás a nad námi. Čisté úmysly ztotožňují naše vlastní štěstí se společným dobrem všech, kdo jsou Bohem milováni a hledají svoji radost v Boží vůli činit dobro všem lidem, aby v nich byl oslaven.⁴⁹

Závěr

Názory zmiňovaných trapistických autorů, na skutečnost, jaký motiv by měla mít veškerá činnost v církvi, se shodují v tom, že je třeba, aby motivem kteréhokoliv aktivního křesťana, byla čistá láska k Bohu, touha po spojení s ním a láska k bližnímu. K tomu je třeba stát v naslouchání před Bohem, abychom poznali jeho vůli a mohli ji také činit. Zároveň ve svých dílech autoři upozorňují na to, že by člověk neměl pohrdat i časnými dobry, které mu tato

⁴⁷ Srov. MERTON, Thomas. In *Monastický pokoj*. Vyd. 1. Praha: Benediktinské arciepatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1999. Pietas benedictina; seš. 1. s. 15.

⁴⁸ Srov. MERTON, Thomas. In *Žádný člověk není ostrov*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 1995. s. 41.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 42.

činnost přináší. Varují však před tím, aby se mu apoštolská či jakákoliv jiná činnost stala modlou a vybízají k rovnováze mezi kontemplací a činností v životě křesťana a k správnému rozlišování.

4.2. Cíl, ke kterému by veškerá činnost měla směřovat

V další kapitole bych ráda poukázala na skutečně jediný autentický cíl veškeré činnosti v církvi tak, jak o ní píší autoři – na spásu duší jako nejvyšší dobro pro člověka a na hodnotu přátelství s Bohem. Dále bych uvedla možná nebezpečí a pokušení, která mohou člověka od tohoto skutečně jediného autentického cíle odvádět. Také bych zde chtěla pohovořit o tom, že rozjímání a modlitby by měly přinášet plody ve formě konkrétních skutků, přesně tak jak to ve svém díle popisuje zejména Jean Baptiste Chautard a Thomas Merton. Zároveň se domnívám, že se u člověka nemůže vyskytovat tento jediný autentický motiv, ale vždy jsou více či méně přimísené i jiné motivy např. potřeba společenství, radost z činnosti samotné atd.

4.2.1. Jean Baptista Chautard – vztah s Kristem

Dom Chautard ve svém díle obecně zdůrazňuje vztah ke Kristu s ohledem na apoštolské působení. Život s Kristem je u něho vždy na prvním místě a musí být vždy duší veškeré naší činnosti. Aby tomu tak skutečně bylo, je nutné žít s ním ve spojení s ním a tak již v pozemském životě zakoušet jakousi předchuť toho, co nás čeká jednou v nebeském království.

Autor ve svém díle vysloveně píše o tom, jaký odpor v něm budí pýcha domýšlivého člověka, který chce sám budit nadpřirozený život, víru, ctnost, horlivost, potlačovat hříchy, ač to v něm může působit jenom nejdražší Krev Ježíše Krista, jelikož jen ona sama je výkupnou cenou, příčinou bytí, prostředkem každé milosti a všeho duchovního života.⁵⁰

Cílem veškeré činnosti je pro autora vztah s Kristem a společenství s ním, ať už se jedná o tento pozemský život nebo o život na věčnosti.

⁵⁰ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 26-27.

4.2.2. Otec Jeroným – věčný život

Otec Jeroným také hovoří o věčném životě jako o cíli, k němuž by veškerá naše činnost i modlitba měly směřovat. Zde uvedu jednu výstižnou citaci z díla otce Jeronýma: „Jsou tací, kteří se chtějí o náboženství zajímat, kteří je chtějí uplatňovat tak, že budou pouze poukazovat na jeho užitečnost pro přítomný život. Je to úsilí zaměřené velice nesprávným směrem! Je to, jako bychom zvali cyklisty s příslibem, že se budeme bezvadně starat o jejich kola, že trasa povede ve stínu, že udělají radost obyvatelstvu! Vůbec ne. Oznámím jim naopak, co sklídí v cíli: odměnu, ovace, publicitu, kytice květin, slávu. Protože cíl přitahuje a dojíká: ten mobilizuje a zve.“⁵¹

Autor často ve svém dále odkazuje na věčný život jako jedinou pravou hodnotu a jediný cíl našeho pozemského putování a naší činnosti. V jednom ze svých dalších děl píše, že pokud se lidé věnují jakékoliv aktivitě, ať už vzdělávání, práci nebo svým vztahům a postupně zrají ke stáří, děje se to jediné v očekávání věčného života.⁵²

Dále zdůrazňuje hodnotu přátelství mezi člověkem a Bohem i mezi lidmi navzájem. V knihách otce Jeronýma je také velice zajímavé, povšimnout si hodnoty bliženecké lásky, jež byla pro tohoto autora velice důležitá. Například v knize *Dopisy bratru Patrikovi* si lze všimnout určité něhy, která je na první pohled patrná z Jeronýmových dopisů tomuto bratrovi a je tak vyjádřením hluboké lásky a úcty vůči němu i samému Kristu, jenž je v tomto bratrovi přítomen.

Veškerá aktivita má pro otce Jeronýma skutečný význam, jen když stojí v usebrání před Bohem a zároveň klade veliký důraz na bratrskou lásku. Toto vše spolu úzce souvisí a otec Jeroným to ve svém díle i tak vnímá, když píše, že základním požadavkem nadpřirozené lásky k Bohu je i láska k člověku. To podle něho dává plné opodstatnění kontemplativní modlitbě nepřetržité a vytrvalé tak, jak ji uskutečňují Boží přátelé. Jde o to být vedle svého přítele, stejně jako vedle Boha v kontemplaci skutečně přítomný. Je nemožné druhého milovat a přitom tuto jeho přítomnost dlouhodobě odmítat.⁵³

Otec Jeroným klade ve svých dílech za cíle veškeré činnosti i modlitby spojení s Bohem v kontemplaci, nalezení skutečného štěstí a spásu duše člověka. Velmi výrazným prvkem je u něho také kladení důrazu na bratrskou lásku a vztahy mezi lidmi.

⁵¹ JERONÝM. *Protože navždy trvá dlouho...* 1. vyd. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. s. 128.

⁵² Srov. Tamtéž, s. 124.

⁵³ Tamtéž, s. 149.

4.2.3. Thomas Merton – Boží obraz

Thomas Merton v knize *Duchovní vedení a rozjímání* hovoří o tom, že abychom nebyli krátkozrakými a dokázali pochopit i ty nejjednodušší události ze svého života, musíme si vytvořit jakousi náboženskou perspektivu a tou se pak budeme dívat na všechno, co se kolem děje. Tato perspektiva vyžaduje především, abychom si opakovaně uvědomovali skutečnost vlastní smrtelnosti a nevyhnutelný okamžik soudu. Merton míní, že člověk, jenž nikdy nepomyslí na hodinu své smrti, nemůže nikdy během svého života učinit žádné skutečně duchovní rozhodnutí. Takový člověk bude nutně krátkozraký a jeho rozhodnutí nebudou mít skutečně trvalou hodnotu.⁵⁴ Píše o tom, že pokud člověk klade svůj poslední cíl do něčeho omezeného, vzdálil své srdce službě živému Bohu.⁵⁵

Úkolem kontemplativního života je podle Mertona pomoci ostatním lidem buď slovem, nebo příkladem uvědomit si jakou měrou jsou schopni Boha sami milovat, anebo pokud ho již milují, si tuto lásku plně uvědomit.⁵⁶ Křesťanský život, zvláště život rozjímavý, má být neustálým objevováním Krista na stále nových a někdy možná i neočekávaných místech.⁵⁷ Neboť mnich nehledá Boha ve vakuu, ale v každodenní práci a v každodenním životě.⁵⁸ Zde uvedu krátkou citaci z knihy *Rozjímání v samotě*: „Někdo žije pro Boha, někdo s Bohem, někdo žije v Bohu. Kdo žije pro Boha, žije s ostatními lidmi a žije v činnosti své obce. Jejich život je to, co konají. Kdo žije s Bohem, také žije pro Něho. Nežijí však v tom, co pro Něho konají, nýbrž žijí v tom, čím jsou před Ním. Účel jejich života je zrcadlit Ho svou vlastní prostotou a dokonalostí Jeho bytí, jež se zrcadlí v jejich chudobě. Kdo žije v Bohu, nežijí s jinými nebo sami v sobě, a tím méně v tom, co konají, poněvadž On koná všechno v nich.“⁵⁹

Život člověka by podle Mertona vůle měl odrážet trpyt Boží lásky a tělo a duše by měly být chrámem Ducha svatého, aby celé bytí člověka spočinulo v Božím míru.⁶⁰

⁵⁴ Srov. MERTON, Thomas. In *Duchovní vedení a rozjímání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. *Duchovní život*. s. 63

⁵⁵ Srov. Thomas Merton. In *Žádný člověk není ostrov*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 1995. s. 25.

⁵⁶ Srov. THOMAS MERTON. In *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 148.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 273.

⁵⁸ Srov. MERTON, Thomas. In *Monastický pokoj*. Vyd. 1. Praha: Benediktinské arciepatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1999. *Pietas benedictina*; seš. 1. s. 65.

⁵⁹ MERTON, Thomas. *Rozjímání v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26. s. 111.

⁶⁰ Srov. MERTON, Thomas. In *Rozjímání v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26. s. 118.

Závěr:

Autoři se ve svých dílech k danému tématu vesměs shodují na tom, že jediným a skutečným cílem naší činnosti by měla být spása duše a opravdu důvěrný vztah s Bohem. Přičemž je třeba stávat se stále více Bohu podobnými, ať už díky podílu jeho stvořitelském díle nebo díky nezištné lásce, kterou milujeme své bratry.

4.3. Podceňování modlitby na úkor práce a apoštolátu

V třetí kapitole analýzy se budu zabývat problémy, které popisuje zejména Jean Baptista Chautard ve svém díle *Činnost a vnitřní život*. Jedná se o vyzdvihování činnosti oproti modlitbě a kontemplaci. Tento přístup se tak stává nebezpečným, protože vnější činnost vyzdvihuje nad ostatní skutečnosti. Dokonce jí dává přednost před samotným vztahem k Bohu a společenstvím s ním, což autoři považují za nejdůležitější v křesťanském životě.

4.3.1. Jean Baptista Chautard – život s Kristem

Chautard hovoří ve svém díle *Činnost a vnitřní život* o problémech, jež souvisejí s nerovnováhou mezi životem modlitby a činným apoštolátem. Na toto téma se v textech zaměřuje nejvíce ze všech zmiňovaných autorů a zabývá se jím prakticky celá jeho kniha.

Již na počátku díla, se můžeme dočíst o tom, jak v minulosti rozjímavé řády právě díky ustavičným modlitbám a kajícímu se přispěly k tomu, aby se v tehdy pohanském světě šířilo křesťanství.⁶¹ Autor tak ve svém díle zdůrazňuje hodnotu obětí a modliteb, které nejen mniši v kontemplativních kláštorech, ale křesťané všech dob, přinášeli Bohu za své bratry a za zdar misijní činnosti.

Uvedené texty jsou určeny především apoštolským pracovníkům, jejichž duše je podle autora ohrožena tím, že nebudou „především dušemi vnitřními“ a veškerou svoji energii vrhnou do činností, v nichž se jim pak díky opomíjení vnitřního života nebude dařit a následně ztratí

⁶¹ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 22.

motivaci pro práci v apoštolátu.⁶² Chautard poukazuje na to, jak nebezpečné a pošetilé je, chtít se věnovat apoštolátu bez Boha, čistě jen z vlastních sil a pohnutek.⁶³

V životě činného apoštolátu je podle autora nejdůležitější zaměřit se na Krista a na vztah s ním. To ostatní, tedy i apoštolát je méně podstatné. Ježíš Kristus musí být životem našeho apoštolátu, jinak nemůžeme očekávat zdar svého konání. Autor v knize cituje slova z Písma: „Beze mě nemůžete dělat nic.“⁶⁴ anebo „Všechno mohu v tom, který mi dává sílu.“⁶⁵ Pro někoho, kdo se chce aktivně věnovat apoštolátu a přitom sám sebe posvěcovat, je důležité mít stále na paměti, že Ježíš chce a musí být životem jeho apoštolátu, tedy duší veškeré činnosti.⁶⁶

Někteří apoštolští pracovníci, kteří se podle Chautarda snaží vyhnout námahám vnitřního života a podceňují vznešenost života s Kristem, zapomínají, že v Božím vykupitelském plánu se vše buduje stejně tak na eucharistickém životě, tak na „skále Petrově“. Stoupenci tohoto směru, který ve svém díle Chautard označoval jako *Amerikanismus*, tak nevědomky skutečně podstatné věci zasunuli do pozadí.⁶⁷ Uvedu jednu citaci z knihy, kde autor píše: „Mnoho věřících, i kněží a řeholních osob, dospívá tímto kultem vnější činnosti tak daleko, že si tvoří jakýsi článek víry, jež jim dovoluje oddávat se nezřízeně životu „mimo sebe.“⁶⁸

Dále se velmi ostře vyjadřuje o lidech, kteří kritizují kněze a řeholníky za to, že žijí rozjímavým životem a věnují čas především tomu nejpodstatnějšímu, tedy modlitbě a rozjímání. Zde uvádím jednu citaci, která hovoří sama za sebe: „Svět nechce uznávat skryté oběti, a proto osoby, které se jim věnují v klášterní samotě, má za lenochy a snílky, ač se pro spásu duší obětují neméně než neúnavní misionáři. Ano, usmívá se útrpně, když se apoštolský pracovník na několik měsíců uchýlí do ústraní, aby svou horlivost před svatostánkem očistil, oživil a pro činnost si vyprosil Boží požehnání.“⁶⁹

Ve svém díle ukazuje, že modlitba opravdu má být vnitřním zdrojem síly, která má moc nás uschopnit pro konání skutků bliženské lásky. Zejména nás však uschopňuje k činnému apoštolátu, jenž se tak díky ní stává opravdu plodným. Chautard píše: „Přidejte každého rána

⁶² Srov. Tamtéž, s. 23.

⁶³ Srov. Tamtéž, s. 26.

⁶⁴ Jan 15,5.

⁶⁵ Fil. 4,13.

⁶⁶ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63 s. 35.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 37.

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 38.

⁶⁹ Tamtéž, s. 39.

k svým pracím půl hodiny vnitřní modlitby a uvidíte, že zastanete nejen mnohem více práce, ale získáte dosti času i na nové úkoly.⁷⁰

Ve svém díle si dále dovoluje poukazovat na život modlitby a oběti tak, jak jej vedli i Panna Marie a svatý Josef, a přestože jejich život nevynikal žádnou vnější činností, nelze jej označit za život neplodný a zbytečný.⁷¹

Autor cituje slavného státníka Donoso Cortese, který údajně po svém obrácení tvrdil: „Kdo se modlí, činí pro svět víc, než kdo bojuje: a svět klesá čím dál hlouběji proto, že je více bitev než modliteb.“⁷² Dále pak také zmiňuje Bosueta, který řekl: „Ruce sepjaté k modlitbě dovedou porazit více vojska než ruce třímající zbraň.“⁷³

Kdo se modlí, vyjednává podle Chautarda s Prapříčinou a působí na ni přímo a proto krátká, ale vroucí modlitba urychluje obrácení více než dlouhé rozhovory. V souvislosti s tímto také zmiňuje postavu faráře u Arsu, jenž byl známý tím, že se díky jeho působení lidé, kteří k němu přišli, obraceli. Za tímto apoštolským úspěchem ovšem stály světcovy neúnavné modlitby a tvrdé pokání.⁷⁴

Podle Chautarda musí být jakákoliv vnější aktivita v životě křesťana postavena na Kristově vůli, již poznáváme právě v modlitbě, a jen taková činnost pak může být skutečně plodná.

4.3.2. Otec Jeroným – život v rozjímání

Otec Jeroným v knize *Dopisy bratru Patrikovi* odkazuje v jednom z listů na tvrzení otce Lallemana, že ten kdo není člověkem kontemplace, nikdy nedosáhne velikého pokroku ve ctnosti a také k ní nikdy nebude moci dopomoci jiným, jelikož se sám nebude schopen vymanit ze svých slabostí a navždy tak zůstane připoután k zemi. Takový člověk pak nebude schopen před Bohem vykonávat dokonalou službu.⁷⁵

V tomtéž díle pak také hovoří o vztahu k práci, když poukazuje na to, jak není dobré, aby si na sebe člověk nakládal příliš mnoho povinností, a píše: „Chce-li se člověk věnovat všemu

⁷⁰ Tamtéž, s. 44.

⁷¹ Srov. Tamtéž, s. 45.

⁷² Tamtéž, s. 45.

⁷³ Tamtéž, s. 45.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 46-47.

⁷⁵ Srov. JERONÝM. In *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. Delfín; sv. 41. s. 67.

najednou nebo si naloží příliš mnoho, děje se tak určitě na úkor toho, čeho je vpravdě schopen, na úkor jisté kvality.“⁷⁶

K tomuto tématu pak také otec Jeroným v dalších textech uvádí, že křesťan je především člověkem modlitby a nesmí být tedy člověkem, jenž se stará především o vnější činnost a sociální záležitosti. Jakmile se přestane modlit, není už skutečným učedníkem Ježíše Krista. V souvislosti s tímto názorem poukazuje na světce, kteří se ve svém životě věnovali nějakému rozsáhlému charitativnímu dílu, např. na sv. Vincence z Pauly a sv. Jana Bosca a zdůrazňuje, že tito lidé byli především lidmi modlitby.⁷⁷

Ve svých dílech stále znovu a znovu zdůrazňuje potřebu vnitřního života a také popisuje skutečnost, kdy je velmi brzy poznat zda je nějaký kazatel nebo přednášející věnující se přednášení o modlitbě skutečně sám člověkem modlitby je a zda ne. Tuto skutečnost lze podle otce Jeronýma poznat již po několika prvních větách, které takový kazatel na uvedené téma vysloví: „Některé vzletné formulace, či dokonce jistá slova jsou údajně neklamným znamením toho, že by dotyčný udělal lépe, kdyby mlčel nebo mluvil o něčem docela jiném.“⁷⁸

V textu knihy *Umění naslouchat* pak připomíná bratrovi, jenž má na starosti novice, aby se při výchově k modlitbě vyjadřoval co nejpřesněji a věnoval pozornost především tomu, aby modlitbu znal především z vlastního klečení na kolenou a sám tak tedy věděl, co modlitba skutečně je.⁷⁹

Otec Jeroným ve svých dílech také vyzdvihuje vliv sv. Benedikta a jeho řehole, když tvrdí, že hlavním záměrem každého učedníka sv. Benedikta, musí být úsilí stát se člověkem žijícím v rozjímání. Rozjímajícím člověkem pak má otec Jeroným na mysli věřícího, pro něhož se modlitba, stává kontemplací. Tou se pak rozumí určitý stupeň modlitby, jež je cele darovaná Bohem, nebo je podporována jeho milostí. Kontemplace je určitým stupněm modlitby, v níž je věřící na čas sjednocen s Bohem. Na nejnižším stupni se právě kontemplace v pravém smyslu chápe jako sdělování se Boha duši a tato skutečnost pak působí, že se duše stává zamilovanou. Lze tvrdit, že sv. Benedikt pobízí všechny své syny ke kontemplaci jako k něčemu, co je žádoucí a co je užitečným a vynikajícím prostředkem. Sv. Benedikt chce ze

⁷⁶ Tamtéž, s. 109.

⁷⁷ Srov. JERONÝM. In *Možnosti a melodie*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Triáda, 2010. Delfín; sv. 99. s. 97.

⁷⁸ JERONÝM a MIKULÁŠ, ed. *Umění naslouchat*. V Karmelitánském nakl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. s. 36.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 38.

svých synů udělat muže kontemplace a poukazuje na to, že nebýt tohoto Benediktova záměru, neměl by život mnichů ani existence klášterů smysl.⁸⁰

Otec Jeroným často uvádí vztah s Bohem jako velké a láskyplné přátelství a přirovnává ho ke vztahu mezi největšími přáteli, či dokonce ke vztahu muže a ženy, kteří spolu žijí v manželství. Člověk se nesmí domnívat, že může mít důvěrný vztah s Bohem, aniž by tomuto vztahu věnoval určitý čas. Takový člověk by potom žil v iluzi. Jako příklad uvádí právě vztah muže a ženy. Stejně tak jako nemůže mít hluboký vztah muž s ženou, které nevěnuje svůj čas, nemůže tomu být ani ve vztahu s Bohem.⁸¹ V dalším ze svých textů píše: „Chceme-li poznat Boha, musíme ho navštěvovat. To je neelementárnější zákon přátelství.“⁸²

Dále také otec Jeroným hovoří o tom, že kdo se rozhodl žít kontemplativním životem, bude často terčem výsměchu u lidí aktivních, kteří nebyli k rozjímavému životu povoláni. Svého duchovního syna na tuto možnost připravuje a zároveň říká, aby přijal jejich výsměch a zaměřil se na jistotu, již přináší víra. Ta mu ukáže nové možnosti, jež kontemplativní život přináší.⁸³

V textech také poukazuje na to, že mniši často bývají považováni za ty, kteří nemají nic společného se zbytkem lidstva, jenž strádá a pracuje a lidé na ně hledí jako na privilegované osoby z jiného světa, kteří nemají nic společného se zbytkem lidstva a jsou tak vlastně k ničemu.⁸⁴ Tyto texty upozorňují na hrozné nepochopení, jemuž se životu modlitby a kontemplativních osob dostává od jiných lidí nezasvěcených do tajemství modlitby. Podle autora však právě tato kategorie mnichů vytváří sílu jejich řádu a on sám je vnímá jako jakýsi elitní sbor církve, jelikož se nemodlí sami za sebe, ale za věčnou spásu mnoha lidí.⁸⁵

Otec Jeroným ve svém díle píše zejména o tom, že je třeba, aby člověk k práci přistupoval rozvážně a uměl opustit činnosti, které nejsou prospěšné. Zdůrazňuje, jak velmi je třeba pěstovat vztah s Bohem a přirovnává ho ke vztahu muže a ženy. K tomu, aby se pak takový vztah mohl rozvíjet, je třeba věnovat druhé osobě dostatek času, jinak nelze navázat skutečně hluboký vztah a ani nelze druhou osobu dostatečně poznat.

⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 83-84.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 19.

⁸² Tamtéž, s. 17.

⁸³ Srov. s. 47-48.

⁸⁴ Srov. JERONÝM. In *Možnosti a melodie*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Triáda, 2010. Delfín; sv. 99. s. 38.

⁸⁵ Srov. JERONÝM. In *Protože navždy trvá dlouho...* 1. vyd. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. s. 114.

4.3.3. Thomas Merton – zaměstnávání se Boží láskou

Thomas Merton se v dílech Jonášovo znamení a také ve své autobiografii Sedmistupňová hora zmiňuje o tom, jak on sám, ačkoliv je kontemplativním mnichem „spadl do ohromné potupy,“ když jako spisovatel, který vyzdvihoval ve svých dílech modlitbu oproti aktivní činnosti, stojí před kolapsem z vyčerpání.⁸⁶

Ve své autobiografii na tento problém také naráží, když píše o spisovateli v sobě jako o nezvaném dvojníkovi, který se za ním vplížil do klauzury⁸⁷ a poukazuje tak na svůj vlastní vnitřní boj, poté co byl svými představenými vyzván, aby se věnoval literární činnosti.

Dále o kontemplaci pojednává v tom smyslu, že není dokonalejší a záslušnější akt, jelikož se jedná o zaměstnávání se Boží láskou⁸⁸ a uvádí, že není třeba mít přímý kontakt s dušemi ve zpovědnici k tomu, aby člověk měl podíl na oživování církve a aby se v ní mohl začít šířit oheň kontemplace.⁸⁹

Thomas Merton ve svých dílech reaguje na otázku přeceňování vnější činnosti na úkor modlitby podobným způsobem jako předešlí dva autoři. Zdůrazňuje potřebu modlitby, z níž má vyvěrat veškerá činnost v životě křesťana a k tomu připojuje navíc ještě své osobní zkušenosti ze života v klášteře, kdy se sám cítil přetěžován, když se přání svých představených měl věnovat literární činnosti.

Závěr

Trapističtí autoři ve svých dílech k tématu podceňování modlitby na úkor aktivního života hovoří o tom, že nepramení-li vnější činnost z kontemplace a není-li konkrétní činnost rozpoznána jako Boží vůle, nedosahuje té pravé hodnoty a nemůže přinést opravdu bohaté duchovní plody. V dílech jsou čtenáři dáváni za vzor někteří svatí, kteří ačkoliv byli lidmi vykazujícími velké úspěchy v apoštolátu, byli především lidmi modlitby a oběti.

⁸⁶ MERTON, Thomas. *Sedmistupňová hora*. Brno: Cesta, 2002. s. 242.

⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 323.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 327.

⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 329.

4.4. Úskalí kontemplativního života

V následující kapitole se budu zabývat nebezpečím, které plyne z toho, že člověk může zabřednout do nečinnosti, již ospravedlňuje právě tím, jak velké množství času věnuje modlitbě, čímž se nejvíce ve své knize *Rozjímání v samotě* zabývá Thomas Merton. Tato skutečnosti představuje velké nebezpečí například pro člověka čerstvě obráceného, „zamilovaného“ do Boha nebo někoho, kdo se snaží uniknout před krutou realitou života v důsledku negativních lidských zkušeností.

4.4.1. Jean Baptista Chautard – obhajoba vnitřního života

S ohledem na dobu v níž Chautard žil, a v níž byl nucen dokonce hájit samotnou existenci kontemplativních řádů ve Francii, v knize píše především o modlitbě a vnitřním životě tak, že stále zdůrazňuje jeho důležitost a jen velmi krátce poukazuje na to, jak by mohl být život modlitby „nebezpečný“ v situaci, kdy člověk příliš zabředne do duchovních skutečností a začne mu unikat realita života. Hovoří o nezbytnosti vnitřního života, jež nesmí duše odvracet od horlivé činnosti v apoštolátu, pokud je jasně rozpoznatelnou Boží vůlí, aby se mu tato duše věnovala.⁹⁰

4.4.2. Otec Jeroným – význam manuální práce

Otec Jeroným se ve svých dílech k tomuto tématu zmiňuje, o tom, jak důležitá je pro člověka žijícího rozjímavým životem manuální práce: „Dnes se mnich při práci stává často strojníkem. Přesto má ještě trochu povědomí o tom, jak blahodárný účinek může mít práce s motykou, hráběmi a vidlemi, umí vést vážavý dialog se zahradnickými nůžkami. Ještě se učí – a je to pro jeho dobro – do jaké míry trocha únavy při práci na poli umožňuje sladit jeho srdce s přírodou, a tak si pozvolna osvojovat dlouhodobou trpělivost a klidnou moudrost.“⁹¹

⁹⁰ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 50.

⁹¹ JERONÝM. *Protože navždy trvá dlouho...* 1. vyd. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. s. 100.

Podle otce Jeronýma je důležité, abychom ve své práci překročili pozemskou každodennost, a proto je vhodné přidávat vždy do každé činnosti nadpřirozený prvek, aby tak práce nabyla nadpřirozeného smyslu.⁹²

Dále autor o práci hovoří jako o ochranné zdi, jež izoluje toho, kdo pracuje. U trapistického mnicha se práce uskutečňuje většinou venku, a když zahradník nebo sadař přijde na pole nebo zahradu, jeho úkolem je stanovit si díl práce, který během dne vykoná. Potom, co se pustí do díla, soustředí se jen na něj a celou dobu ho provází pouze mlčení.⁹³ V tomto mlčení pak dává prostor Bohu, který k němu může nerušeně promlouvat.

Podle otce Jeronýma je pro mnichy naprosto nezbytné, aby pracovali na polích a to v jakémkoliv počasí. Právě práce na poli je prostředkem k udržení životního stylu a také slouží k udržení životní rovnováhy. Autor píše o tom, že pole v nich probouzí ctnost a činí je stálými stejně jako zem, v níž žijí.⁹⁴

Otec Jeroným ve svých dílech neustále zdůrazňuje důležitost práce v lidském životě a zejména v životě trapistického mnicha. Pro něho samotného je pak důležitá manuální práce na poli nebo na zahradě. Musí v ní být ale podle něho vždy přítomen nadpřirozený prvek, aby v důsledku toho měla i nadpřirozený dosah.⁹⁵

4.4.3. Thomas Merton – hledání Boha v práci a každodenním životě

Tento autor v jedné z knih píše o bohatství benediktinského aktivního života, když zahrnuje práci, asketismus, aktivní oslavování Boha ve službě, a dokonce v jistém množství učení a kázání, i když vše probíhá jen v rámci klášterní komunity.⁹⁶ Podle něho je nejjednodušší cestou ke svatosti ztratit se na pozadí obyčejné každodenní práce.⁹⁷

V knize *Monastický pokoj* autor hovoří také o tom, že „Církevní otcové užívali termínu „aktivní život“ (bios praktikos) pro život asketické očisty a praktikování ctností, jenž vede

⁹² Srov. Tamtéž, s. 117.

⁹³ Srov. JERONÝM a MIKULÁŠ, ed. In *Umění naslouchat*. V Karmelitánském nakl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. s. 100.

⁹⁴ Tamtéž, s. 101.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 113.

⁹⁶ Srov. THOMAS MERTON. In *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 34.

⁹⁷ Tamtéž, s. 38.

k utišení vášní a přivádí je pod kontrolu ducha.“⁹⁸ Funkcí tohoto aktivního života v tomto smyslu, jak jej Církevní otcové popisují, je osvobodit člověka ze závislosti na věcech tohoto světa, a vysvobodit ho ze zmatku života, jenž je podrobený hříchu a uvést ho do stavu pokoje a vnitřní čistoty (apatheia), jenž duši disponuje pro kontemplaci.⁹⁹

Podle sv. Benedikta je pro monastický život nezbytná stejně tak činnost i kontemplace. Tyto všechny věci mohou patřit do monastického života, pokud jsou u člověka součástí hledání Boha, neboť mnich nehledá Boha jinde než v každodenní práci a v každodenním životě.¹⁰⁰

Merton dále píše o tom, že jsou stavy a situace, kdy činnost může dokonce do jisté míry mít přednost před kontemplací: „Sám jsem si toho všiml, že občas když je vaše mysl naprosto mrtvá v okolí domu nebo v kostele, můžete jít ven do práce a brzy poté, co jste se trochu zapotili na sluníčku, najdete v sobě Boha.“¹⁰¹

V knize *Kontemplativní modlitba* Merton často píše o tom, jaká úskalí může kontemplativní život mít a věnuje se celému tématu velmi podrobně. Popisuje například, jak se může velmi často stát vnitřní život poustí, ve které chybí zájem o cokoli. Křesťan pak v sobě může mít velmi často netečnost a nechuť. Toto by ovšem údajně mohlo být snadno potlačeno prostým ohledem na skutečnosti každodenního života: na přírodu, tělo, vlastní práci, přátele a okolí.¹⁰²

Další problémy v rozjímavém životě můžou podle Mertona pramenit z toho, že v životě přemýšlení a lásky, jímž meditace je, se lidé zazdí v sobě samých a hýčkají tak sami své vlastní myšlenky, místo toho, aby své zkušenosti vložili do nějaké činnosti a rozvíjeli tak své talenty. Nebezpečím nastává, když se člověk uzavře a přestane prokazovat lásku svým bližním. Zde uvedu citaci od samotného autora: „Láska k druhým je stimulem vnitřního života, nikoliv nebezpečím pro něj, jak se někdo mylně domnívá.“¹⁰³

V jednom z dalších textů autor hovoří o tom, jak obrovskou pohromou pro duchovní život může být, když člověk zabředne do neskutečnosti, která je mimo nás a nad námi. Tím pak trpí

⁹⁸ MERTON, Thomas. *Monastický pokoj*. Vyd. 1. Praha: Benediktinské arcipopatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1999. Pietas benedictina; seš. 1. s. 18.

⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 108.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 64-65.

¹⁰¹ THOMAS MERTON. *Jonášovo znamení*. Zvon Praha 1995. s. 109-110.

¹⁰² Srov. MERTON, Thomas. In *Kontemplativní modlitba*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1993. s. 32-33.

¹⁰³ Tamtéž, s. 34.

naše vztahy, jež jsou pro náš život velmi důležité, protože právě vztahy se náš nadpřirozený život živí.¹⁰⁴

Píše také o nebezpečí lenosti a zbabělosti. Ty jsou pak největšími protivníky duchovního života, a jsou také těmi nejnebezpečnějšími, jelikož vystupují pod rouškou „rozvážnosti“. Lenost a zbabělost jsou totiž vlastnosti, jež dávají přednost našemu vlastnímu pohodlí před Boží vůlí a obávají se nejisté budoucnosti. To je pak projevem malé důvěry v Boha. Místo toho rozvážnost varuje před promarněnou námahou, kdežto línému člověku je veškerá snaha marností. Rozvážnost nám pak tedy ukazuje, kde je námaha potřebná a kde ne.¹⁰⁵

Duchovní život nesmí být úplně vykořeněný z přirozeného prostředí. Jako duchovní lidé musíme sice hledat Boha, ale musíme zůstat i lidmi. Proto se i Kristus stal člověkem, aby spasil lidi právě tajemným spojením s Bohem skrze své vlastní posvátné lidství. Žil běžným lidským životem své doby a posvětil tak běžný život lidí všech dob. Merton píše, že pokud chceme být duchovní, musíme především naplno žít a posvětit tak svůj život.¹⁰⁶

Hranice mezi leností a nerozeznatelnými počátky pasivního rozjímaní, je údajně někdy velmi tenká. Přitom ale nikdy není nic takového jako modlitba, při níž se nic nedělá nebo modlitba, při které se neděje. Ale na druhou stranu je možná i modlitba, při níž se nic neslyší, nemyslí a ani necítí.¹⁰⁷

Rozjímavý život by měl být především životem modlitby, přičemž se člověk nemodlí proto, aby se modlil, ale proto, aby byl slyšen a aby navázal vztah s Bohem. Nemodlí se tedy proto, aby poslouchal své vlastní modlitby, ale proto, aby ho Bůh slyšel a mohl mu odpovědět.¹⁰⁸

Merton též poukazuje na to, že není dobré, aby se člověk hned na začátku svého duchovního života uchýloval do samoty.¹⁰⁹ Nejprve se jako lidé musíme projevit skutky a na těch se pozná, jací jsme. Není proto možné, aby člověk našel hloubku své bytosti v případě, že by se zbavil vší činnosti.¹¹⁰

¹⁰⁴ Srov. MERTON, Thomas. In *Rozjímaní v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26. s. 19.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, s. 33.

¹⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 43.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 46.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 101.

¹⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 112.

¹¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 115.

Závěr:

V této kapitole jsem poukázala na to, jak důležitý význam má v životě kontemplativního mnicha manuální práce tak, jak vidí tyto skutečnosti autoři, jejichž díly v této práci zabývám. Zejména otec Jeroným a Thomas Merton upozorňují na to, že v životě modlitby lze zabřednout do jednotvárnosti a neskutečnosti. Proti tomu pak člověk může uchránit právě skutečnost, že se bude věnovat manuální práci. V Mertonových textech si pak můžeme povšimnout i poukázání na nebezpečí vnitřní lenosti a pohodlnosti, která může vystupovat pod rouškou zbožnosti.

4.5. Rovnováha mezi kontemplací a činností

V této části práce souhrnně popíšu, jak by rovnováha mezi modlitbou a činností v životě křesťana měla vypadat podle toho, jak o tom píše vybraní autoři ve svých textech. V této kapitole budu vycházet z analýzy děl, které jsem se věnovala v předešlých kapitolách.

4.5.1. Jean Baptista Chautard – Kristus jako motiv a cíl veškeré aktivity

Podle Chautarda, který je jak jsem se již několikrát v této práci zmínila, zaměřen silně christocentricky, by měla být středem a pramenem veškeré činnosti v aktivním křesťanském životě osoba Ježíše Krista. Vztah k němu a společenství s ním, v tomto i ve věčném životě, by pak měl být motivem i cílem veškerého našeho snažení. Autor také velmi často poukazuje na to, že není-li motivem a cílem naší aktivity Kristus, může Bůh celé naše dílo zavrhnout, jelikož ho nestavíme na pevném základě.

Velmi krátce se ve své knize zmiňuje také o nebezpečí, které pramení ze zabřednutí do duchovních věcí a postaví člověka mimo skutečnou realitu života. Ačkoliv se většinou ve svém díle věnuje obhajobě modlitby oproti aktivnímu životu, hovoří o tom, že práce či apoštolát je věc nezbytná, pokud je jasně rozpoznatelnou Boží vůlí, aby se jí duše věnovala.¹¹¹

¹¹¹ Srov. CHAUTARD, Jean-Baptiste. In *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63. s. 50.

4.5.2. Otec Jeroným – práce se stává modlitbou

Ve svých dílech otec Jeroným v souvislosti s tím, jak má vypadat rovnováha mezi životem modlitby a manuální práce často zmiňuje skutečnosti, že i práce se může stávat modlitbou, pokud je vykonávána s nadpřirozeným úmyslem.¹¹²

Za velmi důležitou, pro život svůj i svých bratří v trapistickém klášteře, považuje manuální práci. Zde uvedu jednu citaci, kde otec Jeroným poukazuje na to, jak je práce důležitá pro zdravý rozvoj lidské osobnosti: „Dále jsem jako mladý, zahálčivý člověk z města objevil dobrodiní manuální práce. Ta totiž vyžaduje mnoho energie, zručnosti, zdravého úsudku a v důsledku toho může vytvořit krásné lidské typy. Každé povolání již jen proto, že vyžaduje určitá pravidla a odpovědnost, přispívá k tomu, aby se z nás stávali skutečně plnohodnotní lidé.“¹¹³

Motivem k vnější činnosti je pro autora přátelský vztah s Bohem, kontemplativní láska k Bohu a spása duše. Toto vše klade do popředí, když hovoří o tom, že má-li někdo dar kontemplace, nemá již usilovat o nic dalšího.¹¹⁴

Dále často ve svých textech vyzdvihuje hodnotu bratrské lásky, což je patrné především v dopisech svým duchovním synům, které také vede k moudrému rozlišování toho, jaké činnosti je vhodné se věnovat a která je již zbytečná. Předchází tak tomu, aby se bratři věnovali mnoha činnostem, které by pak byly vykonávány na úkor opravdové kvality.

4.5.3. Thomas Merton – hodnota Božího synovství

Stejně jako dva předchozí autoři klade důraz na to, jak je důležité, aby mezi prací a modlitbou byla zachována určitá rovnováha a za jediný skutečně autentický cíl považuje vztah s bohem a spásu duše. Pro správné rozlišování těchto skutečností také zdůrazňuje, jak je důležité mít zkušeného duchovního vůdce, který může přispět dobrou radou či doporučením.

Autor také zdůrazňuje hodnotu Božího synovství a snahy podobat se Bohu, když píše: „Mnich je důležitý spíše tím, že je, než tím, co dělá. To platí ovšem o každém křesťanovi. „Být“ má vždy přednost před „dělat“ a „mít“. Nejprve musíme být syny nebeského Otce. Přinejmenším

¹¹² Srov. JERONÝM. In *Protože navždy trvá dlouho...* 1. vyd. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. s. 107.

¹¹³ Tamtéž, s. 74.

¹¹⁴ Srov. JERONÝM. In *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. Delfín; sv. 41. s. 40.

se musíme snažit být „dokonalí, jako je dokonalý náš nebeský Otec“. Od toho se odvíjí naše práce. Snažíme se jednat jako on a milovat všechny lidi tak, jak je miluje on. Naše Božské synovství tak lidé poznají podle plodů lásky.“¹¹⁵

Merton popisuje to, že život modlitby by měl přinášet plody ve formě konkrétních ctností a skutků. Pak bude mít i rozjímání a modlitby praktický význam.¹¹⁶

Závěr:

Všichni tři analyzovaní autoři se shodují na tom, že veškerá aktivita v životě ať už kontemplativního mnicha nebo kteréhokoliv jiného křesťana, musí vycházet z naslouchání Bohu v modlitbě, přičemž sami musíme usilovat o to, abychom se stávali Bohu podobní. Jen bude-li vnější aktivita postavena na Bohu a především bude-li jejím motivem vztah k němu a spása duší, můžeme očekávat, že přinese skutečně hodnotné duchovní plody.

¹¹⁵ Srov. MERTON, Thomas. In *Monastický pokoj*. Vyd. 1. Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1999. Pietas benedictina; seš. 1s. 15.

¹¹⁶ Srov. MERTON, Thomas. *Duchovní vedení a rozjímání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. Duchovní život s. 45.

5. Závěr

Provedená analýza děl vybraných trapistických autorů, potvrzuje přesvědčení, že k tomu, aby jakákoliv činnost v životě křesťana byla plodná, musí vycházet především z naslouchání Bohu v modlitbě, přičemž je důležité brát ohled na motivy a cíl mnicha či apoštolského pracovníka. Autoři ve svých dílech popisují problémy, s nimiž se můžeme na své pozemské pouti setkat, a také se shodují na způsobu, jak lze zachovávat rovnováhu mezi kontemplací a činností nejen v mnišském životě, ale i v životě činného apoštolátu. Dále shodně uvádějí, že hlavní motivací pro práci v církvi musí být láska k Bohu a k lidem. Cílem aktivní činnosti i modlitby pak mělo být spojení s Bohem a spása duše člověka.

Domnívám se, že témata, jimiž jsem se zabývala ve své bakalářské práci, a jež popisovali vybraní trapističtí autoři, jsou stále aktuální i pro křesťany na počátku nového tisíciletí. Právě v dnešním komplikovaném a uspěchaném světě mají lidé málo času na to, aby se zabývali věcmi, které jsou pro jejich život skutečně podstatné. To, ovšem není způsobeno tím, že by měli méně času než naši předci. Spíše si myslím, že spousta těchto lidí se svým časem špatným způsobem hospodaří. Často jim chybí dar rozlišování k tomu, aby dokázali ze života odstranit nepodstatnou činnost, která je jen zatěžuje a způsobuje nadbytečný stres. Toto souvisí právě i s nesprávnou motivací a s tím, že se člověk snaží najít vlastní hodnotu právě pomocí nějaké vnější aktivity, což možná souvisí právě se špatnými zkušenostmi a nepochopením, jehož se těmito lidem dostalo, když chtěli být lidmi modlitby.

V dílech autorů, jejichž texty jsem v této práci analyzovala, a kteří mají dostatečné zkušenostmi v mnišském životě, jenž vyžaduje striktní zachování rovnováhy mezi modlitbou a prací, tak můžeme najít inspiraci či dobrou radu, jak se s těmito jevy ve svém vlastním duchovním životě vypořádat.

Seznam použité literatury

AUMANN, Jordan. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. 261 s. ISBN 80-7184-928-6.

BENEDIKT Z NURSIE. *Řehole sv. Benedikta: latinsky a česky*. V Praze: Čeští benediktini, 1993. 218 s. Benediktinské sešity.

BIBLE, *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 1.vyd. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1993.

BUCHBERGER, Michael, ed. a KASPER, Walter, ed. *Lexikon für Theologie und Kirche*. 3., völlig neubearb. Aufl. Freiburg: Herder, 1993-2001. 11 sv. ISBN 3-451-22001-6.

FRANZEN, August, FRÖHLICH, Roland a SMÉKAL, Bedřich. *Malé dějiny církve*. 3., dopl. a rozš. vyd. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 398 s. Studium; sv. 1. ISBN 80-7195-082-3.

CHAUTARD, Jean-Baptiste. *Činnost a vnitřní život*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1980. 233 s. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 63.

JERONÝM. *Otec Jeroným, Mnich: částečný portrét*. Praha: Triáda, ©2003. 294 s., [3] složené l. obr. příl. ISBN 80-86138-59-3.

JERONÝM. *Dopisy bratru Patrikovi*. Vyd. 2. Praha: Triáda, 2003. 137 s. Delfín; sv. 41. ISBN 80-86138-60-7.

JERONÝM. *Možnosti a melodie*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Triáda, 2010. 120 s. Delfín; sv. 99. ISBN 978-80-87256-16-9.

JERONÝM. *Protože navždy trvá dlouho...* 1. vyd. v Karmelitánském nakl. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. 178 s. ISBN 80-85527-36-7.

JERONÝM a MIKULÁŠ, ed. *Umění naslouchat*. V Karmelitánském nakl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. 144 s. ISBN 80-85527-72-3.

KATOLICKÁ CÍRKEV. Papež. *Evangelii nuntiandi = Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975*. 2., opr. vyd. Praha: Zvon, 1996, ©1990. 75 s. ISBN 80-7113-159-8.

KRÜGER, Kristina a TOMAN, Rolf, ed. *Řády a kláštery: 2000 let křesťanského umění a kultury*. V Praze: Slovart, 2008. 431 s. ISBN 978-80-7391-121-8.

MERTON, Thomas. *Duchovní vedení a rozjímání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. 71 s. Duchovní život. ISBN 80-7192-225-0.

MERTON, Thomas. *Jonášovo znamení*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 348 s. ISBN 80-7113-121-0.

MERTON, Thomas. *Kontemplativní modlitba*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1993. 120 s. ISBN 80-7113-083-4.

MERTON, Thomas. *Monastický pokoj*. Vyd. 1. Praha: Benediktinské arcidiocese sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1999. 68 s. Pietas benedictina; seš. 1. ISBN 80-902682-0-X.

MERTON, Thomas. *Rozjímání v samotě*. Řím: Křesťanská akademie, 1970. 121 s. Náboženská edice Křesťanské akademie; sv. 26.

MERTON, Thomas. *Sedmistupňová hora*. Brno: Cesta, 2002. 333 s. ISBN 80-7295-034-7.

MERTON, Thomas. *Žádný člověk není ostrov*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 1995. 140 s. ISBN 80-85929-04-X.